

ЯВИЩЕ ПОЛІСЕМІЇ У ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

Кутіна Ірина Володимирівна, ДонНТУ, гр. ТП-10
Науковий керівник – доц. Єщенко Т. А.

Постановка проблеми. Знати мову професії – це вільно володіти лексикою свого фаху, нею послуговуватися у виробництві. Без грамотного користування мовою професії неможливо сьогодні говорити про високий службовий чи громадський рівень спеціаліста.

Мета доповіді – розглянути явище полісемії у професійному мовленні сучасного фахівця.

Якщо зважити на те, що за рік у світі з'являється понад сто двадцять тисяч нових термінів, то цілком зрозумілою стає вимога про постійне вивчення мови, без якої не можна вважати себе висококваліфікованим спеціалістом. Знання мови професії підвищує продуктивність у професійній діяльності та ефективність праці, допомагає краще орієнтуватися на виробництві в безпосередніх контактах між людьми.

Високий рівень володіння мовою професії повинен відповідати таким вимогам: 1) ясність, точність, недвозначність у формуванні думки; 2) точність, стислість; 3) вміння користуватися специфічними мовленнєвими зворотами та словосполученнями, що характерні для цієї професії; 4) нешаблонність у побудові висловлювань; 5) різноманітність мовних засобів; 6) доречність, відповідність.

Багатозначність, або полісемія (від грец. *poly* - багато, *sema* - знак) - це здатність слова мати кілька значень. Мовознавці визначають омонімію на рівні слів загальноживаної лексики, між словами загальноживаної та спеціальної лексики та всередині спеціальної лексики. У складених термінах нами виявлено омонімію слів загальноживаної та спеціальної лексики. Наприклад, лексема *пара* у складених термінах вживається в таких значеннях:

1) *пара гвинтова* («два гвинти, що приводять механізм у рух» [2, с. 128]); *пара сил* («дві сили» [2, с. 128]);

2) механізм: *пара черв'ячна* («з'єднувальний механізм між валом і колесом» [4, с. 117]);

3) відстань: *плече пари* («відстань між віссю і місцем, до якого прикладена сила» [2, с. 137]);

4) кінематична сила: *пара тертя* («сила тертя між тілом, яке рухається, і рухомою поверхнею» [4, с. 117]);

5) матеріал: *пара малозносна* («метали, що використовуються у механізмах з метою зменшення їх зношування» [4, с. 117]); у вищезазначених термінах їх значення свідчать про виникнення омонімії як результату випадкового збігу слів, що однаково звучать;

6) газоподібний стан води: *пара водяна суха насичена* («водяна пара, що перебуває у термодинамічній рівновазі з водою» [6, с. 173]); *пара насичена* («пара, що перебуває в термодинамічній рівновазі з рідиною чи твердим тілом того ж складу» [1, с. 111]; *пара відбірна* («пара, частково відпрацьована у турбіні» [6, с. 173]); *пара ненасичена* («пара, тиск якої

менший, ніж тиск насиченої пари тієї ж самої температури» [1, с. 111]); *пара перегріта* («пара, що має температуру вищу від температури насичення під певним тиском» [1, с. 111]); *пара свіжа* («первинна пара перед стопорними хлипавками турбіни» [6, с. 174]).

Висновки. Таким чином, мовні знання - одні з найпріоритетніших компонентів професійної підготовки сучасного фахівця. Явище полісемії може ускладнювати розуміння науково-технічних текстів, з-поміж тим дозволяє економити мовні засоби.

Література

1. Брюханов А. В., Пустовалов Г. Е., Рыдник В. И. Толковый физический словарь. Основные термины: около 3600 терминов [Текст] / А.В. Брюханов, Г.Е. Пустовалов, В.И. Рыдник. - М.: Рус. яз., 1988. - 2-е изд., испр. – 232 с.
2. Войналович О., Моргунок В. Російсько-український словник наукової і технічної мови (термінологія процесових понять) [Текст] / О. Войналович, В. Моргунок. - К.: Вирій, Сталкер, 1997. - 256 с.
3. Мозговий В.І. Українська мова у професійному спілкуванні. Модульний курс: навч. посібник [Текст] / В.І. Мозговий. - К.: Центр навч. л-ри, 2006. – С. 23, 363-365.
4. Мелиорация: Энциклопедический справочник [Текст]. - Минск: Белорусская советская энциклопедия, 1984. - 567 с.
5. Мацюк З. Українська мова професійного спілкування: навч. посібник [Текст] / З. Мацюк, Н. Станкевич. - К.: Каравела, 2005. - С. 109-119.
6. Російсько-український технічний словник [Текст] / За ред. М. Матійко, О. Матійко та ін. - К.: ДВТЛ УРСР, 1951. - 648 с.